N O T A T

11-11-2009
ITE
4/0120-0402-0041
/ASL

Fusion mellem Hovedstadsregionens Naturgas I/S og Naturgas Midt-Nord I/S

KONKURRENCESTYRELSEN

ØKONOMI- OG ERHVERVSMINISTERIET

1. Sagsfremstilling

1.1 Anmeldelse og høring

1. Konkurrencestyrelsen modtog den 11. september 2009 udkast til en fusionsanmeldelse vedrørende en aftale mellem naturgasselskaberne Hovedstadsregionens Naturgas I/S (HNG) og Naturgas Midt-Nord I/S (Midt-Nord).

2. Aftalen mellem de to naturgasselskaber udgør en fusion i konkurrencelovens forstand, jf. konkurrencelovens § 12 a, stk. 1, nr. 1, og er underlagt fusionskontrol efter konkurrencelovens kapitel 4, jf. konkurrencelovens § 12, stk. 1, nr. 1.

3. Konkurrencestyrelsen har den 15. september 2009 offentliggjort den planlagte fusion og opfordrede i den forbindelse alle interesserede til at fremkomme med bemærkninger til fusionen senest den 29. september 2009. Styrelsen har ikke modtaget bemærkninger til fusionen.

4. Fusionsanmeldelsen blev erklæret fuldstændig den 10. november 2009.

1.2 Fusionens betydning for strukturen på naturgasmarkedet

5. Organisationsstrukturen mellem HNG og Midt-Nord på tidspunktet *forud* for fusionen fremgår af figur 1 nedenfor.

Figur 1: Organisation før fusion.

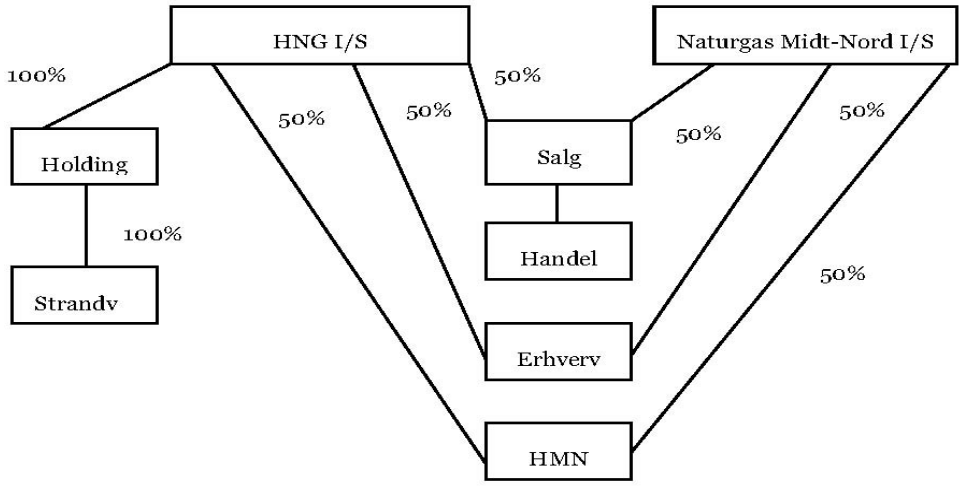

6. Som det fremgår af figur 1 ejer og driver HNG og Midt-Nord allerede *før* fusionen fire selskaber sammen. HNG og Midt-Nord har også allerede fælles administration og IT. Denne struktur har været gældende siden 2003.

7. *HNG* og *Midt-Nord* er distributionsselskaber[1] efter naturgasforsyningsloven[2] med bevilling til distribution i henholdsvis Storkøbenhavn[3] og Midt- og Nordjylland[4]. Begge selskaber tilbyder endvidere servicering af naturgasfyr til de forbrugere, der er tilsluttet deres respektive distributionsnet. I fællesskab har HNG og Midt-Nord fire datterselskaber[5], jf. nedenfor.

8. *HNG Midt-Nord Salg A/S* (Salg) er forsyningspligtvirksomhed[6] efter naturgasforsyningsloven med bevilling i begge selskabers distributionsområder. Salg ejes ligeligt mellem HNG og Midt-Nord med 50 pct. til hver.

---

[1] Et distributionsselskab ejer og driver distributionsnettet inden for et afgrænset geografisk område. Distributionsselskaber kan kun drives efter bevilling. Et distributionsselskabs priser og vilkår skal anmeldes til og godkendes af Energitilsynet.

[2] Lovbekendtgørelse nr. 1116 om naturgasforsyning af 8. november 2006 som seneste ændret ved lov nr. 386 af 20. maj 2009.

[3] HNG's distributionsområde dækker de tidligere København, Frederiksborg og Roskilde amtskommuner.

[4] Midt-Nord's distributionsområde dækker de tidligere Nordjyllands, Ringkøbing, Viborg og Århus amtskommuner.

[5] Disse selskaber blev dannet på et tidspunkt hvor HNG og Midt-Nord's samlede omsætning var under 3,8 mia. kr., og denne fusion blev derfor ikke anmeldt til Konkurrencestyrelsen.

[6] Et forsyningspligtigt selskab har pligt til at forsyne de forbrugere inden for et afgrænset geografiske område, som ikke ønsker en kommerciel gasleverandør. Forsyningspligtselskaber kan kun drives efter bevilling. Et forsyningspligtselskabs priser og vilkår skal anmeldes til og godkendes af Energitilsynet.

9. *HNG Midt-Nord Handel A/S* (Handel) er kommerciel forsyningsvirksomhed og sælger naturgas på markedsvilkår i hele Danmark. Handel ejes 100 pct. af Salg.

10. *HNG Midt-Nord Erhverv A/S* (Erhverv) yder rådgivning om naturgas. Erhverv ejes ligeligt mellem HNG og Midt-Nord med 50 pct. til hver.

11. *HMN I/S* (HMN) er oprettet i forbindelse med HNG's og Midt-Nord's fælles gældsafvikling. HMN ejes ligeligt mellem HNG og Midt-Nord med 50 pct. til hver.

12. I både HNG og Midt-Nord er den øverste myndighed selskaberns repræsentantskaber. Repræsentantskaberne består af repræsentanter fra de respektive kommunalbestyrelser, der ejer naturgasselskaberne, jf. afsnit 2 nedenfor. Medlemmerne i repræsentantskaberne udpeges i forbindelse med kommunalbestyrelsernes konstituerende møder, og de vælges som udgangspunkt for fire år ad gangen. Under repræsentantskaberne findes bestyrelserne, som sammen med direktionen varetager selskabernes ledelse. Begge selskabers bestyrelser vælges af og blandt repræsentantskaberne. Bestyrelserne ansætter en direktion til varetagelse af selskabernes daglige ledelse.

13. Som det fremgår af figur 2 nedenfor, vil HNG og Midt-Nord efter gennemførelsen af fusionen være lagt sammen til én virksomhed, der får samme direktør, bestyrelse og repræsentantskab.

14. Repræsentantskabet og bestyrelsen i det fusionerede selskab vil blive sammensat efter kommunalvalget i november 2009. Det forventes, at visse af de nuværende bestyrelsesmedlemmer vil blive udskiftet, og at de nuværende direktører for HNG og Midt-Nord vil blive ansat som hhv. direktør og vicedirektør for det fusionerede selskab. HMN vil ophøre med at eksistere efter fusionen, jf. i det hele figur 2.

Figur 2: Organisation efter fusion.

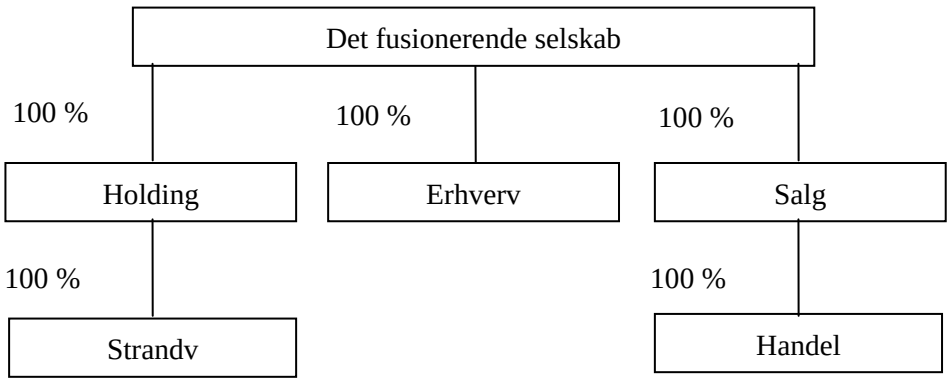

15. Som det fremgår af figur 1 og 2, er det alene aktiviteterne i HNG og Midt-Nord, som berøres af fusionen. De aktiviteter, der berøres af fusionen, er således *naturgasdistribution* og *servicering af naturgasfyr*. De øvrige ak-

tiviteter under HNG og Midt-Nord er allerede fusionerede og varetages af selskaberne Salg, Handel og Erhverv, som reelt ikke berøres af fusionen.

1.3. Parternes begrundelse for fusionen

16. HNG og Midt-Nord har over for Konkurrencestyrelsen oplyst, at fusionen i vidt omfang er en formalisering af den virkelighed, der har eksisteret siden 2003.

17. De to naturgasselskaber har siden 2003 i fællesskab ejet og drevet konsulent-, forsynings og gældsafviklingsvirksomheder som følge af naturgasforsyningslovens krav om adskillelse mellem monopol- og kommercielle aktiviteter, statens aftale med HNG og Midt-Nord[7] samt for at opnå stordriftsfordele. De fælles aktiviteter pågår i datterselskaberne, der er oprettet som selvstændige, juridiske enheder med egne repræsentantskaber, egne bestyrelser og egne direktioner.

18. HNG og Midt-Nord har siden ikrafttrædelsen af indtægtsrammebekendtgørelsen[8] i 2005 aflagt fælles regulatorisk regnskab. De to selskaber anvender endvidere fælles distributionstariffer. Endelig fastsætter Energitilsynet én samlet indtægtsramme for de to naturgasselskaber, ligesom Energitilsynets benchmarking af HNG og Midt-Nord sker som ét selskab.

19. Ifølge HNG og Midt-Nord er formålet med fusionen at opnå en simplere og mere effektiv organisation med færre selskaber, klarere ledelse og på længere sigt billigere administration.

20. Fusionsparterne forventer at kunne opnå visse effektivitetsfordele i det fusionerede selskab som følge af fusionen. Disse effektivitetsfordele vil efter det oplyste medføre, at det fusionerede selskabs distributionspriser formentlig kan blive lidt lavere end HNG's og Midt-Nord's nuværende distributionspriser.

21. På denne baggrund er det fusionsparternes opfattelse, at fusionen ikke vil få negativ betydning for hverken kunder, leverandører, konkurrenter eller for den tekniske og økonomiske udvikling.

---

[7] Den såkaldte "Skt. Hans aftale", der blev indgået den 23. juni 1999, indeholder bestemmelser om samarbejde mellem HNG og Midt-Nord omkring den løbende drift samt om ælles afvikling af de to selskabers gæld inden 2014.

[8] Bekendtgørelse nr. 38 om indtægtsrammer og åbningsbalancer for naturgasdistributionsselskaber af 14. januar 2005.

2. De deltagende virksomheder og deres fælles datterselskaber

HNG

22. HNG er et fælleskommunalt interessentskab ejet af 32 Storkøbenhavnske kommuner[9] og med hjemsted i Søborg. Ingen af kommunerne kontrollerer HNG.

23. Udover selskaberne Salg, Handel, Erhverv og HMN, som HNG ejer i fællesskab med Midt-Nord, ejer HNG inden fusionen 100 pct. af selskaberne HNG HOLDING ApS og A/S Strandvejs-Gasværket. Disse selskaber har ingen andre aktiviteter end administration af pensionsudbetalinger til 19 tidligere medarbejdere og deres tilbageværende ægtefæller samt udlejning af 8 sommerhuse til HNG's nuværende medarbejdere samt pensionister i A/S Strandvejsgasværket.

24. HNG er distributionsselskab i Storkøbenhavn og ejer og driver distributionsnettet i dette område. HNG tilbyder endvidere servicering af naturgasfyr til de kunder, der er tilsluttet selskabets distributionsnet. Det praktiske arbejde omkring servicering af kundernes naturgasfyr udføres af uafhængige VVS-installatører[10], men kunderne faktureres af HNG. Der var i efteråret 2009 knyttet 18 VVS-firmaer til ordningen i HNG's distributionsområde.

25. HNG havde i 2008 en samlet omsætning på 614,8 mio. kr. og fakturerede for 37,8 mio. kr. på vegne af de uafhængige VVS-installatører. Desuden havde HNG i 2008 en omsætning på 0,3 mio. kr. for sommerhusudlejning via A/S Strandvejs-Gasværket.

Midt-Nord

26. Midt-Nord er et fælleskommunalt interessentskab ejet af 25 Nord- og Midtjyske kommuner[11] og med hjemsted i Viborg. Ingen af kommunerne kontrollerer Midt-Nord.

---

[9] Det drejer sig om følgende kommuner: Albertslund, Allerød, Ballerup, Brøndby, Dragør, Egedal, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Herlev, Hillerød, Hvidovre, Høje-Taastrup, Hørsholm, Ishøj, Køge, Lejre, Lyngby-Taarbæk, Roskilde, Rudersdal, Rødovre, Solrød, Stevns, Tårnby og Vallensbæk.

[10] Dvs. VVS-installatører, der er godkendt til at udføre servicearbejde på gasinstallationer i henhold Sikkerhedsstyrelsens gasreglement afsnit A, og som distributionsselskabet via forudgående aftale har indgået samarbejde med.

[11] Det drejer sig om følgende kommuner: Brønderslev, Favrskov, Frederikshavn, Herning, Hjørring, Holstebro, Ikast-Brande, Jammerbugt, Lemvig, Mariagerfjord, Morsø, Odder, Randers, Rebild, Ringkøbing-Skjern, Silkeborg, Skanderborg, Skive, Struer, Syddjurs, Thisted, Vesthimmerland, Viborg, Aalborg og Århus.

27. Midt-Nord er distributionsselskab i Midt- og Nordjylland og ejer og driver distributionsnettet i dette område. Midt-Nord tilbyder endvidere servicering af naturgasfyr til de kunder, der er tilsluttet selskabets distributionsnet. Det praktiske arbejde omkring servicering af kundernes naturgasfyr udføres af uafhængige VVS-installatører, men kunderne faktureres af Midt-Nord. Der var i efteråret 2009 knyttet 56 VVS-firmaer til ordningen i Midt-Nord's distributionsområde.

28. Midt-Nord havde i 2008 en samlet omsætning på 347,0 mio. kr. og fakturerede for 16,6 mio. kr. på vegne af de uafhængige VVS-installatører.

De fælles datterselskaber

29. Salg, der er forsyningspligtvirksomhed, er i henhold til naturgasforsyningslovens § 26 forpligtet til at levere naturgas til forbrugere i dets bevillingsområde til priser, der i henhold til naturgasforsyningslovens § 37 fastsættes under hensyntagen til selskabets omkostninger. Salg havde i 2008 en omsætning på 1.316 mio. kr.

30. Handel er kommerciel forsyningsvirksomhed og sælger naturgas på markedsvilkår i hele Danmark. Handel foretager indkøb af gas på vegne af både Salg og Handel. Handel havde i 2008 en omsætning på 1.811 mio. kr.

31. Erhverv yder rådgivning om naturgas navnlig i forbindelse med overgang til naturgas eller i forbindelse med energispareprojekter til virksomheder og privatpersoner. Erhverv havde i 2008 en omsætning på 10,8 mio. kr.

32. HMN anvendes i forbindelse med HNG og Midt-Nord's fælles gældsafvikling og har således ingen egentlige salgsaktiviteter.

3. Betingelser for at vurdere den anmeldte fusion

33. Såfremt to eller flere hidtil uafhængige virksomheder lægges sammen til én virksomhed, udgør det en fusion i konkurrencelovens forstand, jf. konkurrencelovens § 12 a, stk. 1, nr. 1.

34. For at en fusion er omfattet af konkurrencelovens bestemmelser om fusionskontrol, skal de deltagende virksomheders omsætning overstige omsætningstærsklerne i konkurrencelovens § 12, stk. 1.

35. Ifølge konkurrencelovens § 12, stk. 1, nr. 1, finder lovens kapitel 4 om fusionskontrol anvendelse, hvis de deltagende virksomheder tilsammen har en samlet omsætning i Danmark på mindst 3,8 mia. kr., og hvis mindst to af de deltagende virksomheder hver især har en samlet årlig omsætning på mindst 300 mio. kr.

36. Den anmeldte fusion medfører, at HNG og Midt-Nord ophører med at eksistere som selvstændige juridiske enheder og i stedet omdannes til ét nyt

selskab. Parternes samlede omsætning[12] udgjorde i 2008 4.154,3 mio. kr., ligesom både HNG's og Midt-Nord's årlige omsætning overstiger 300 mio. kr. Det følger heraf, at de ovennævnte betingelser for anvendelse af konkurrencelovens bestemmelser om fusioner er opfyldt.

4. Markedsbeskrivelse og vurdering af fusionens virkninger

37. Det afgørende for, om en fusionsaftale kan godkendes, er, om fusionen hæmmer den effektive konkurrence. En fusion, der ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, navnlig som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling, skal godkendes. Omvendt skal fusionen, der hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, navnlig som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling forbydes, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 2.

38. For at vurdere om en fusion hæmmer den effektive konkurrence, er det nødvendigt at afgrænse det eller de relevante markeder, som fusionen kan berøre. Det relevante marked består af et produktmarked og et geografisk marked, der skal afgrænses for sig.

39. Den anmeldte fusion berører områderne distribution af naturgas, servicering af naturgasfyr, køb af naturgas (engroshandel), salg af naturgas (detailhandel), salg af konsulentydelser vedrørende naturgas samt feriehusudlejning.

40. Som allerede nævnt er det områderne *distribution af naturgas* og *servicering af naturgasfyr*, som reelt berøres af fusionen mellem HNG og Midt-Nord. Disse områder behandles derfor særskilt nedenfor i afsnit 4.1. og 4.2. De øvrige naturgasområder berøres ikke af fusionen, da parterne allerede siden 2003 har været fusionerede på disse områder via datterselskaberne Salg, Handel og Erhverv. Områderne behandles derfor samlet i afsnit 4.3, selvom de vedrører forskellige markeder. Området for feriehusudlejning behandles kort i afsnit 4.4

4.1. Distribution af naturgas

4.1.1. Markedsforhold

41. Distributionsnettet for naturgas udgør bindeleddet mellem transmissionsnettet[13] og slutbrugeren. Distributionsnettet er organiseret på regionalt

---

[12] Beregnet i henhold til bekendtgørelse nr. 808 af 14. august 2009 om beregning af omsætning i konkurrenceloven, jf. fusionsanmeldelsens side 15.

[13] Transmissionsnettet er den overordnede del af infrastrukturen, der benyttes til at transportere naturgas i. Transmissionsnettet afgrænses af Nordsøfelternes landfæstning på den dan-

niveau, og der findes fire regionale distributionsselskaber, der distribuerer naturgas i Danmark.[14] For at kunne distribuere naturgas skal selskaberne have en bevilling, der udstedes af transport- og energiministeren.

42. HNG og Midt-Nord har overfor Konkurrencestyrelsen oplyst, at begge selskaber har en markedsandel på 100 pct. på distribution af naturgas i de områder (Storkøbenhavn og Nord- og Midtjylland), der er dækket af deres respektive distributionsnet.

4.1.2. Det relevante marked

43. HNG og Midt-Nord har anført, at der kan afgrænses et særskilt produktmarked for distribution af naturgas, som geografisk må afgrænses snævert til det område, hvor selskaberne hver især er aktive, og hvor selskaberne hver især har bevilling til at drive naturgasdistributionsvirksomhed. Fusionsparterne begrunder det med, at et distributionsselskab kun må distribuere naturgas i de områder, hvor deres respektive distributionsrør ligger, og hvor hver især har bevilling til distribution.

44. Både Kommissionen og Konkurrencerådet har i en række fusionssager behandlet naturgasområdet, herunder distribution af naturgas. Kommissionen anførte i sagen om E.ON/MOL[15]:

> *"(98) In previous decisions, the Commission has identified the distribution of natural gas […] as a relevant product market. […], The distribution of gas constitutes a natural monopoly."*.

45. Konkurrencerådet udtalte i sagen om Statoil's og Naturgas FYN's stiftelse af jointventuret Statoil Gazelle[16]:

> *"77. De regionale distributionsselskaber er således ikke udsat for konkurrence fra andre udbydere af transportydelser for naturgas og kan karakteriseres som lokale monopoler.[…].*

46. Der ses ikke i nærværende sag at være nye faktiske forhold, der kan begrunde en ændret vurdering i forhold til Kommissionens og Konkurrencerådets praksis.

47. Det vurderes herefter i overensstemmelse med Konkurrencerådets og Kommissionens praksis, at der til brug for denne sag kan afgrænses et særskilt marked for distribution af naturgas, som i kraft af dets karakter af loka-

---

ske Vesterhavskyst samt den svenske og tyske grænse, hvor det danske transmissionsnet er forbundet til det europæiske net.

[14] Distributionsselskaberne er udover HNG og Midt-Nord, DONG Distribution A/S og Naturgas Fyn I/S.

[15] Kommissionens beslutning af 21. december 2005 om E.ON/MOL (M3696).

[16] Konkurrencerådets afgørelse af 9. juli 2003 om Statoil og Naturgas Fyn stifter joint venturet – Statoil Gazelle A/S.

le (naturlige) monopoler geografisk kan afgrænses regionalt til hvert af de enkelte distributionsselskabers bevillingsområder.

4.1.3. Vurdering af om fusionen hæmmer den effektive konkurrence på markedet for distribution af naturgas

48. Før fusionen har HNG og Midt-Nord, der i fællesskab ejes og kontrolleres af hhv. 32 storkøbenhavnske kommuner og 25 midt- og nordjyske kommuner, monopol i hver deres distributionsområde (Storkøbenhavn og Midt- og Nordjylland).

49. Efter fusionen får det fusionerede selskab, der i fællesskab ejes og kontrolleres af de til sammen 57 kommuner, monopol i HNG's og Midt-Nord's respektive distributionsområder (Storkøbenhavn og Midt- og Nordjylland). Hvor det før fusionen er HNG og Midt-Nord, der har monopol i hhv. Storkøbenhavn og Midt- og Nordjylland, er det efter fusionen det fusionerede selskab, der har monopol i disse områder.

50. Den planlagte fusion ændrer således ikke på eksisterende markedsforhold, idet der både før og efter fusionen er monopol i de berørte distributionsområder (Storkøbenhavn og Midt- og Nordjylland), og idet der ikke geografisk er overlap mellem distributionsområderne.

51. Det vurderes herefter, at den planlagte fusion ikke fører til hverken øget koncentration eller forandringer i markedsforholdene på markedet for distribution af naturgas. Fusionen fører alene til ændret ejerskab af allerede eksisterende monopolvirksomheder.

52. Konkurrencestyrelsen vurderer på den baggrund samlet, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence på markedet for distribution af naturgas, navnlig som følge af skabelse eller styrkelse af en dominerende stilling, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. § 12 c, stk. 2.

4.2. Servicering af naturgasfyr

4.2.1. Markedsforhold

53. HNG og Midt-Nord tilbyder servicering af naturgasfyr til de kunder, der er tilsluttet deres respektive distributionsområder. Det praktiske arbejde omkring servicering af kundernes naturgasfyr udføres af uafhængige VVS-installatører, mens faktureringen af kunderne foretages af distributionsselskaberne direkte til kunderne.

54. De standardaftaler, som HNG og Midt-Nord *før* fusionen bruger til at indgå aftaler med VVS-installatører med, har været anmeldt til Konkurrencestyrelsen.

55. Konkurrencestyrelsen meddelte HNG en ikke indgrebserklæring efter konkurrencelovens § 9 for deres standardaftale i 2000.[17] Konkurrencestyrelsen meddelte tilsvarende Midt-Nord en ikke indgrebserklæring efter konkurrencelovens § 9 for deres standardaftale i 2004.[18]

56. HNG og Midt-Nord har over for Konkurrencestyrelsen oplyst, at de er i færd med at udarbejde en ny standardaftale, der skal bruges af det fusionerede selskab til at indgå aftaler med VVS-installatører om servicering af naturgasfyr. Når den endelige standardaftale foreligger, vil den blive anmeldt til Konkurrencestyrelsen mhp. at opnå en ikke indgrebserklæring i medfør af konkurrencelovens § 9, eller subsidiært en fritagelse efter konkurrencelovens 8.

57. HNG og Midt-Nord har tilkendegivet, at det fusionerede selskabs nuværende- og kommende standardaftale med uafhængige VVS-installatører ikke udgør en accessorisk aftale til fusionen. Vurderingen af, om den anmeldte fusion kan godkendes, vil således ikke samtidig udgøre en godkendelse af parternes standardaftale.

4.2.2 Det relevante marked

58. HNG og Midt-Nord har overfor Konkurrencestyrelsen anført, at produktmarkedet bør afgrænses som markedet for VVS-ydelser, der kræver autorisation. Ifølge HNG- og Midt-Nord skal dette marked geografisk afgrænses nationalt til Danmark.

59. Konkurrencerådet har i afgørelse om DONG's aftaler om gasfyrservice[19] afgrænset det relevante marked anderledes:

> *"45. Det relevante* [produkt]*marked må på den baggrund afgrænses til gasfyrservice, idet der på udbudssiden medregnes alle VVS-virksomheder, der har ansatte med A-certifikat*[20].
>
> *46. De relevante geografiske markeder for vurderingen af* [aftalerne] *er de regioner af landet, inden for hvilke konkurrencen udspiller sig. Servicevirksomheder i forskellige dele af landet konkurrerer normalt ikke indbyrdes. De relevante geografiske markeder i denne sag kan derfor afgrænses til de to regioner af landet som* [aftalerne] *dækker, […]."*. (Konkurrencestyrelsens understregning).

---

[17] Jf. Direktørberetningerne fra Konkurrencerådets møde den 29. november 2000. (Sag 2:8032-1100).

[18] [18] Jf. Direktørberetningerne fra Konkurrencerådets møde den 29. september 2004. (Sag nr. 3/1120-0301-0269).

[19] Konkurrencerådets afgørelse af 27. august 2003 om DONG's aftaler om gasfyrsservice

[20] Udførsel af service på naturgasfyr kræver et A-certificat, jf. Sikkerhedsstyrelsens Gasreglement.

60. Det er til brug for denne sag ikke nødvendigt nærmere at afgøre, hvorledes det relevante marked skal afgrænses. Det skyldes, at vurderingen af fusionen vil være den samme uanset, hvordan det relevante marked afgrænses, jf. nedenfor.

4.2.2. Vurdering af om fusionen hæmmer den effektive konkurrence på markedet for servicering af naturgasfyr

61. HNG og Midt-Nord har anført, at VVS-installatører i HNG's distributionsområde ikke konkurrerer med VVS-installatører i Midt-Nord's område og omvendt. Det skyldes ifølge HNG og Midt-Nord dels tekniske forhold, da der bl.a. er forskelligt gastryk i parternes respektive distributionsanlæg, og dels tidsmæssige forhold, da VVS-installatørerne skal kunne tilkaldes med kort varsel.

62. Konkurrencestyrelsen er i overensstemmelse med Konkurrencerådets praksis enig i, at det har formodningen imod sig, at VVS-installatører i Midt- og Nordjylland skulle konkurrere direkte med VVS-installatører i Storkøbenhavn og omvendt. Dette vil også være tilfældet, selvom det relevante marked omfatter hele Danmark.

63. Før fusionen har HNG indgået aftale med 18 VVS-firmaer i Storkøbenhavn, mens Midt-Nord har indgået aftale med 56 VVS-installatører i Midt- og Nordjylland.[21] Efter fusionen vil det fusionerede selskab have aftaler med VVS-installatører i hhv. Storkøbenhavn og Midt- og Nordjylland, men disse VVS-installatører kan ikke anses for at være i direkte konkurrence med hinanden. Ingen af parterne vil endvidere før eller efter fusionen have aftaler med VVS-firmaer om servicering af naturgasfyr uden for deres respektive områder.

64. Den planlagte fusion ændrer således ikke direkte på eksisterende markedsforhold i de forskellige geografiske områder, idet der hverken før eller efter fusionen kan antages at være geografisk overlap mellem områderne inden for hvilke, de pågældende VVS-installatører servicere naturgasfyr. Der vil alene være tale om en sammenlægning af de to selskaber, som de uafhængige VVS-installatører indgår underleverandør serviceaftaler med. Konkurrencestyrelsen vurderer på den baggrund, at fusionen ikke i sig selv hæmmer den effektive konkurrence på området for servicering af naturgasfyr.

65. Eftersom en standardaftale om servicering af naturgasfyr ikke er direkte knyttet til og nødvendig for at gennemføre en fusion mellem to naturgasdistributionsselskaber, vurderer Konkurrencestyrelsen endvidere, at det fusionerede selskabs standardaftale med VVS-installatører om servicering af

[21] Opgjort i efteråret 2009.

naturgasfyr ikke er accessoriske til fusionen.[22] Det medfører, at standardaftalen i stedet skal vurderes selvstændigt efter konkurrencelovens §§ 6 og 8 og ikke som en del af denne fusion.

66. Konkurrencestyrelsen vurderer på den baggrund samlet, at selve fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence på området for servicering af naturgasfyr, navnlig som følge af skabelse eller styrkelse af en dominerende stilling, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. § 12 c, stk. 2.

67. Der er ved denne afgørelse ikke taget stilling til det fusionerede selskabs påtænkte reviderede standardaftale. Det skyldes, at standardaftalen - der ikke udgør en del af fusionsanmeldelsen, og som parterne ikke anser for accessoriske til den anmeldte fusion – ikke er direkte knyttet til eller nødvendig for at gennemføre den planlagte fusion.[23]

4.3. Engroshandel med naturgas, detailhandel med naturgas samt salg af konsulentydelser vedrørende naturgas

4.3.1. Datterselskaberne Salgs og Handels aktiviteter

68. HNG og Midt-Nord har oplyst, at datterselskabet Handel er aktiv på *markedet for engroshandel med naturgas,* idet selskabet varetager det samlede indkøb af naturgas til selskaberne Salg og Handel. Fusionsparterne har ikke herudover forholdt sig yderligere til dette marked.

69. Det fremgår af Kommissionens og Konkurrencerådets praksis, at engroshandelsmarkedet udgør et særskilt produktmarked, der geografisk kan afgrænses nationalt til Danmark.[24]

---

[22] Kommissionen har udstedt en meddelelse om begrebet accessoriske begrænsninger (EUT 2005, C 56/24), som er vejledende for fortolkningen af begrebet accessoriske begrænsninger ved fusionskontrol efter konkurrencelovens kapitel 4. Der er tale om en accessorisk begrænsning, i det omfang en aftale er direkte knyttet til og nødvendig for fusionens gennemførelse. For at en begrænsning kan betragtes som direkte knyttet til fusionens gennemførelse, må den være snævert forbundet med selve fusionen. En begrænsning, der er direkte knyttet til fusionen, skal således være økonomisk knyttet til hovedtransaktionen og tage sigte på at lette en gnidningsløs overgang til den ændrede virksomhedsstruktur efter fusionen. For at en begrænsning er nødvendig for fusionens gennemførelse, skal fusionen ikke uden aftalen kunne gennemføres eller kun gennemføres på mere risikobetonede vilkår, med betydelige højere omkostninger, over en længere periode eller med langt større vanskeligheder.

[23] Jf. lovbemærkningerne til konkurrencelovens § 12 c, stk., FT 2004/2005, 1. samling, L 63 Forslag til lov om ændring af konkurrenceloven.

[24] Se bl.a. Kommissionens beslutning af 14. marts 2006 om DONG/ Elsam/ Energi E2 (M.3868), Kommissionens beslutning af 21. december 2005 om E.ON/MOL (M3696) samt Konkurrencerådets afgørelse af 9. juli 2003 om Statoil og Naturgas Fyn stifter Joint Ventu-

70. HNG og Midt-Nord har anført, at både datterselskabet Salg, der er forsyningspligtvirksomhed i parternes distributionsområder, og datterselskabet Handel, der er kommerciel forsyningsvirksomhed i hele Danmark, er aktive på *detailhandelsmarkedet for naturgas*.

71. HNG og Mitd-Nord finder med henvisning til Kommissionens og Konkurrencerådets praksis, at detailhandelsmarkedet kan opdeles yderligere i en række markeder. Det drejer sig for Salgs og Handels vedkommende om i) markedet for salg af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervskunder og ii) markedet for salg af naturgas til mindre erhvervskunder og husholdninger, jf. i det følgende.

72. HNG og Midt-Nord har for så vidt angår *i) markedet for salg af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervskunder* anført, at det kan afgrænses nationalt og mindst dækker hele Danmark. HNG og Midt-Nord henviser til Kommissionens beslutning i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen[25], hvori Kommissionen fandt, at markedet for salg af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervskunder geografisk skulle afgrænses nationalt til Danmark.[26] Det bemærkes, at Kommissionen i denne sag ikke tog nærmere stilling til, om produktmarkedet kunne afgrænses yderligere.[27]

73. HNG og Midt-Nord har for så vidt angår *ii) markedet for salg af naturgas til mindre erhvervskunder og husholdninger* anført, at det geografisk skal afgrænses snævert til de områder, hvor de respektive forsyningsselskabers ejere ejer og driver distributionsnettet.

74. HNG og Midt-Nord begrunder det med, at der i praksis, selvom forsyningsselskaber har lige adgang til hele det danske distributionsnet, kun er meget få mindre erhvervs- og husholdningskunder, der vælger at få leveret naturgas fra et andet forsyningsselskab end det regionale. Årsagen hertil er efter parternes opfattelse, at langt størstedelen af disse kunders udgifter til naturgas stammer fra afgifter og distribution, hvorfor det er vanskeligt for forsyningsselskaberne at tilbyde vilkår, der gør det attraktivt for kunderne at skifte leverandør.

75. HNG og Midt-Nord henviser i øvrigt til Kommissionens beslutning i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen, hvori Kommissionen fandt, at markedet for salg af naturgas til mindre erhvervskunder og husholdninger fortsat i

---

ret – Statoil Gazelle A/S samt Konkurrencerådets afgørelse af 28. februar 2001 om DONG Naturgas' overtagelse af Naturgas Sjælland.

[25] Kommissionens beslutning af 14. marts 2006 om DONG/ Elsam/ Energi E2 (M.3868).

[26] Jf. pkt. 205-212 i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen.

[27] Jf. pkt. 114 i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen.

2006 kunne afgrænses regionalt.[28] Det bemærkes, at Kommissionen i denne sag ikke tog nærmere stilling til, om produktmarkedet kunne afgrænses yderligere.[29]

76. Parterne finder således samlet, at de markeder, som Salg og Handel er aktive på, kan afgrænses som illustreret i figur 3 nedenfor.

Figur 3: De markeder, som parterne finder, at Salg og Handel er aktive på.

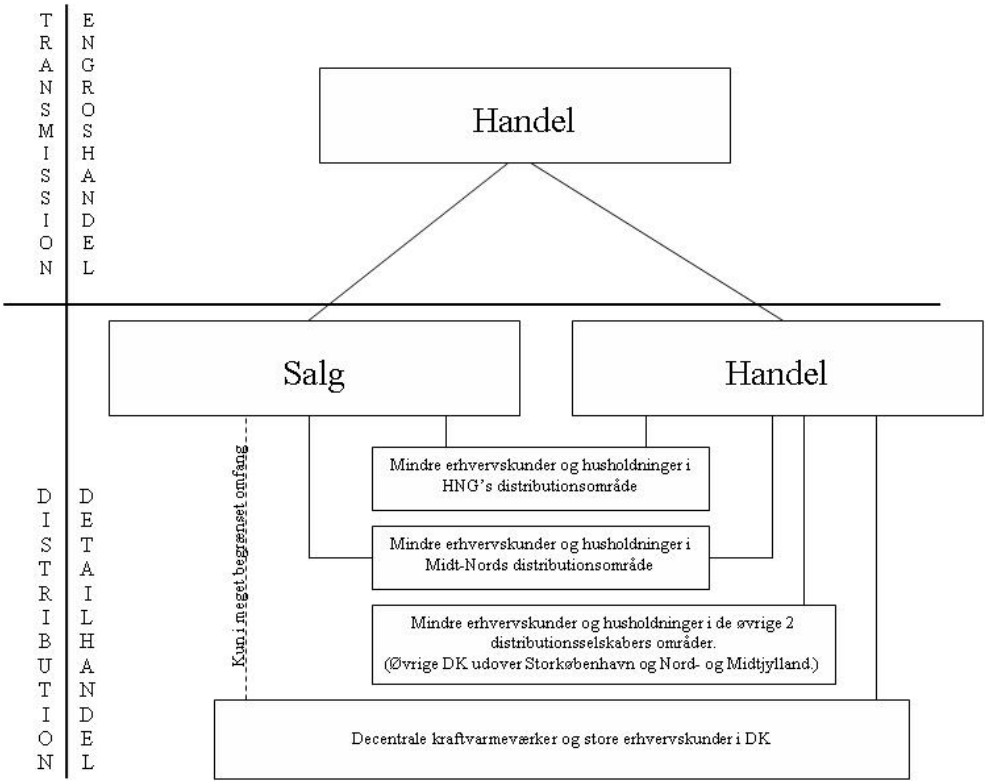

77. Det er til brug for denne sag imidlertid ikke nødvendigt nærmere at afgøre, om det relevante marked kan afgrænses anderledes end det af parterne anførte. Det skyldes, at vurderingen af fusionen vil være den samme, selvom markedet måtte skulle afgrænses anderledes, jf. nedenfor.

4.3.2. Datterselskabet Erhvervs aktiviteter

78. Alle danske net- og distributionsselskaber inden for elektricitet, naturgas og fjernevarme har siden 2004 været forpligtet til at sikre, at der gennemføres energibesparelser hos slutbrugerne.[30] Net- og distributionsselska-

[28] Jf. pkt. 218-226 i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen. Kommissionen var dog opmærksom på, at markedet med tiden, efterhånden som konkurrencen udvikles, vil kunne afgrænses bredere.

[29] Jf. 121 i DONG/ ELSAM/ ENERGI E2-sagen.

[30] Jf. den politiske aftale af 10. juni 2005 om den fremtidige energispareindsats og regeringens Handlingsplan for en fornyet energispareindsats som erstattet af aftale af 22. august

berne kan realisere deres forpligtelser i henhold til aftalerne på tværs af ennergiarter i hele Danmark, men må selv alene forestå energibesparelser inden for egen energiart inden for eget distributionsområde. Besparelsesindsatsen inden for andre energiarter og/eller uden for eget distributionsområde skal udføres af andre aktører.

79. HNG og Midt-Nord opfylder deres forpligtelse via selskabet Erhverv. Ifølge fusionsparterne er selskabet Erhverv hovedsageligt aktiv inden for rådgivningsdelen vedrørende naturgas både i og uden for selskabernes distributionsområder. Erhverv udfører kun i meget begrænset omgang energispareforpligtelser inden for andre energiarter.

80. HNG og Midt-Nord anfører, at Erhverv er aktiv på *markedet for salg af konsulentydelser vedrørende naturgas,* og at dette marked udgør et særskilt produktmarked, der skal afgrænses nationalt. Hverken Kommissionen eller Konkurrencerådet har tidligere behandlet dette område.

81. Det er til brug for denne sag ikke nødvendigt nærmere at afgøre, om det relevante marked kan afgrænses anderledes end det af parterne anførte. Det skyldes, at vurderingen af fusionen vil være den samme, selvom markedet måtte skulle afgrænses anderledes, jf. nedenfor.

4.3.3. Vurdering af om fusionen hæmmer den effektive konkurrence på de markeder, som datterselskaberne Salg, Handel og Erhverv er aktive på

82. Det bemærkes indledningsvist, at HNG og Midt-Nord hverken før eller efter fusionen er aktive inden for de områder (engros- og detailhandel med naturgas samt salg af konsulentydelser vedrørende naturgas), som Salg, Handel og Erhverv er aktive inden for.

83. Før fusionen har HNG og Midt-Nord fælles ejerskab og kontrol over datterselskaberne Salg og Erhverv. Selskabet Handel ejes og kontrolleres af Salg.

84. Salg er aktiv inden for området detailhandel med naturgas. Handel er aktiv inden for områderne engroshandel med naturgas og detailhandel med naturgas. Erhverv er aktiv inden for området for salg af konsulentydelser vedrørende naturgas.

85. Efter fusionen ejes og kontrolleres Salg og Erhverv af det fusionerede selskab, mens Handel fortsat ejes og kontrolleres af Salg.

86. Fusionen fører således til ændret ejerskabsforhold for Salg og Erhverv. Ændringen består imidlertid alene i, at det fusionerede selskab nu bliver ejer

---

2006 mellem transport- og energiministeren og net- og distributionsselskaberne inden for el, naturgas og olie repræsenteret ved Dansk energi – Net, HNG, Midt-Nord, Dong, Naturgas Fyn og Oliebranchens Fællesrepræsentation om selskabernes fremtidige energispareindsats.

i stedet for HNG og Midt-Nord i ligeligt fællesskab. HNG og Midt-Nord er endvidere ikke aktive på de samme markeder som datterselskaberne. Fusionen fører derfor ikke til øget koncentration eller forandring i markedsforholdene på de ovenfor nævnte markeder. Dette er tilfældet, uanset om de relevante markeder afgrænses anderledes end det af HNG og Midt-Nord foreslåede.

87. Konkurrencestyrelsen vurderer på den baggrund samlet, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence på områderne for engros- og detailhandel med naturgas eller på markedet for salg af konsulentydelser vedrørende naturgas, navnlig som følge af skabelse eller styrkelse af en dominerende stilling, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. § 12 c, stk. 2.

4.4. Feriehusudlejning

88. HNG og Midt-Nord har over for Konkurrencestyrelsen anført, at den anmeldte fusion også berører markedet for feriehusudlejning som følge af A/S Strandvejs-Gasværkets udlejning af 8 sommerhuse i Danmark til folk med tilknytning til det fusionerede selskab. Parterne har ikke yderligere anført oplysninger om markedsandele eller konkurrenter.

89. Det vurderes umiddelbart, at sommerhusudlejning, der udelukkende sker til folk med tilknytning til én virksomhed, kun i beskedent omfang kan påvirke et marked for feriehusudlejning.

90. Før fusionen ejes A/S Strandvejs-Gasværket, der administrerer sommerhusudlejningen, 100 pct. af HNG. Efter fusionen bliver A/S Strandvejsgasværket et 100 pct. ejet datterselskab under det fusionerede selskab.

91. Fusionen mellem HNG og Midt-Nord fører således til ændret ejer- og kontrolforhold over A/S Strandvejsgasværket. Fusionen medfører derimod ingen øget koncentration eller forandringer i A/S Strandvejs-Gasværkets på markedet for feriehusudlejning i Danmark.

92. Konkurrencestyrelsen vurderer som følge heraf, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence på området for feriehusudlejning, navnlig som følge af skabelse eller styrkelse af en dominerende stilling, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. § 12 c, stk. 2.

5. Konklusion

93. Det vurderes samlet, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt, navnlig som følge af skabelsen eller styrkelsen af en dominerende stilling.

94. Konkurrencestyrelsen godkender på denne baggrund fusionen, jf. konkurrencelovens § 12 c, stk. 1, jf. § 12 c, stk. 2.

95. Der er i denne afgørelse ikke taget stilling til det fusionerede selskabs standardaftale med VVS-installatører om servicering af naturgasfyr, idet standardaftalen ikke er accessorisk til fusionen og derfor skal vurderes selvstændigt efter konkurrencelovens §§ 6 og 8.